

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

12 De 5. conditione ad societatem officij requisita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

valere, quanti nunc vendi potest: nam pretia rerum variantur, & tantum æstimantur res, siue merces, quæ vendi queunt, non quanti emptæ sunt. *l. Præstaverim. ff. Ad legem Falcidiam.*

De tertia conditione, qua in societate officiorum requiritur.

CAPVT X.

TERTIA conditio est, vt socius, quem sibi adsciscit is qui habet officium, pecuniam numeratam coram notario, & restibus soluat.

Primo queritur, Quid sit dicendum in hoc casu: Caius, qui habet officium, emit à Titio merces centum aureis, quos non soluit, sed debet, nunc vero Titius cum ipso Caio societatem officij contrahit: & quia daturus erat centum aureos Caio in societatem, Caius totidem, quos ex emptione debebat, habet vt sibi solutos, an valeat huiusmodi societas, in qua Titius non numerat, & dat nunc centum aureos Caio, sed tantum, quos ipsi Caius debebat, vult, vt Caius habeat tamquam sibi in societatem datos? Quidam opinantur talem societatem nullius momenti esse, quia Titius nunc pecuniam numeratam non dat. Alij vero hanc approbant societatem, quia Titius anticipato dedit pecuniam, siquidem Caius, ex emptione sibi centum debebat, ergo petende est, ac si Titius nunc centum Caio numerasset.

Arbitror in primis eiusmodi societatem legitimè coiri & valere non posse, quamuis Titius numeret centum aureos, & det Caio ea conditione, vt statim ipsi restituat, & nihilominus sit contracta societas ad sex menses, perinde ac si nunc centum Caio dedisset, quoniam sit in fraudem legis, & Titius simulat, & sic centum aureos numerat, licet eos numeratos det Caio in societatem, & Caius eos statim restituit, vt soluat centum, quos antea debebat: etiam si Caius soluat, & extinguat debitum, quod reuera ante contraxerat: quia nihilominus Caius debitor est, nõ mercurium, quas emerat à Titio, sed pecuniam in societatem acceptam, & illico restitutam.

Quæres, An valeat societas, quam Titius, & Caius coeunt ea conditione, vt centum aurei, quos Caius Titio debebat, ipse Caius habeat, vt sibi datos in societatem, etiam si Titius nunc centum aureos Caio non det? *Virginius de Societ. offic. num. 64. & seqq.* negat valere inter eos huiusmodi societatem, quia Titius non numerat pecuniam. Alij tamen affirmant legitimam esse societatem in foro conscientiarum, quamuis in iudicio vim non habeat, cum numerata pecunia non sit. *Bart. in l. Si ex pretio. C. Si cert. per. & Dec. in l. certi conditio. §. ult. num. 2. ff. eod. tit.* docent, debitum ex vna causa in aliam posse conuerti, & tunc nihil esse simulatum, & fictum, quia id locum habeat ex vera causa prior, sed tutius est affirmare hoc neque in foro fori, neque poli valere, quia contractus est fictus, & simulatus, dum pecunia statim restituitur. *arg. l. Si quis ibi soluit. ff. de solut. & fit in fraudem Bullæ Sixti V. de Societ. edita 1586. ac Pij V. de censibus.*

Secundo queritur, An societas officij coiri possit, ita vt valeat, si non pecunia, sed res alia loco pecuniarum, aut pecunia æstimata in societatem detur? *Gabr. consil. 80.* respondet, societatem valere, quando res aliqua loco pecuniarum detur, præsertim si æstimata traditur, quod probat, quia omnia sunt licita, quæ non legimus specialiter constitutionibus esse prohibita. *l. Necnon. §. Quod eius. ff. Ex quibus causis maiores. & l. Ab ea parte. ff. de Probat. Castracian. de Societ. offic. cap. 7. num. 8.* negat dictam societatem valere, quia societates officiorum illicitæ sunt, vt is, qui officium emendum curat, satis pecuniam habeat ad pretium integrum persoluum. Verum quicquid sit de foro iudiciali, videtur in foro conscientiarum prædicta societas valere: tum quia societas solo consensu contrahitur, *Instit. de obligat. ex con-*

sensu, in principio, & l. 2. de Actionibus, & obligati omnibus. in iuris: tum etiam, quia ex l. Si ex pretio. C. Si cert. per. & l. Singularia. ff. eod. tit. debitum in mutuum conuerti potest.

De quarta conditione, quam societas officij postulat.

CAPVT XI.

TITIVS dat centum in societatem Caio officium habenti, ea conditione, vt si intra sex menses Titius decesserit, Caius sibi ea centum lucretur, ita vt nihil restituere cogatur: & liberum est Titio intra quindecim, vel viginti dies alium, quem voluerit, nominare, cuius vitæ periculo apud Caium sint centum, quæ dedit, nimirum vt Caius ea tanquam sua retineat, si is, quem Titius nominauit, intra semestre moriatur.

Hæc conditio iusta est: nam ob periculum vitæ, cui Titius suas pecunias exponit, iure luctari potest sex intra semestre, vt lucrum ex centum, quæ conditio propria est huius societatis; nec enim in alijs societatibus tale pactum apponitur.

Primo queritur, Quid dicendum, quando Titius, antequam alium nominet, è vitis excedit, Caiusne tunc centum, quæ Titius dedit lucrabitur? *Castracianus de Societatibus, cap. 8. num. 11.* sentit, iure communi Caium ea centum non sibi lucrifacere, sed vt pacti specialis, quia Titius, & Caius coeunt societatem ea conditione, vt possit Titius nominare, quæ voluerit intra certos dies, cuius vitæ periculo pecunia sit: dum autem nõ nominat, pecunia sit eius vitæ periculo: sic enim in curia Romana passim societates officiorum contrahi consueverunt. Certè iure communi id quod *Castracianus* dicit, verum est: nam etsi res, quam emittit nomine alterius, nisi ille ratum habeat, ubi acquiratur in societate tamen, quæ contrahitur prædicto pacto, non lucratur, qui officium habet, pecunias, si is, qui dedit, antequam alium nominet, moriatur. Cæterum, quia passim pactum adijcitur, vt si obierit ante nominationem alterius, sibi pecunias acquirat is, qui habet officium: fit inde, vt eas lucretur: quod etiam locum habet, tamen si notarij culpa tale pactum fuerit prætermisum, quoniam socij contrahere societatem officij videntur, prout moris est: quæ moris autem, & consuetudinis sunt, intelligenda veniunt in contractibus, ea licet minimè exprimitur. Item id actum inter eos, qui contrahunt, esse dicitur, quod est solitum fieri. *l. Quod si nolit. §. Quia assistit. ff. de Edictio edict. & l. Si prius. §. Recte placuit. ff. de Aqua pluvia arcenda.*

Secundo queritur, An si notarius prædictum pactum omiserit, illud postea ex temporis intervallo possit adijcere? Hanc quæstionem tractat *Castracianus de Societatibus offic. eodem cap. 8. num. 14.* multa dicit, sed breuiter dicendum existimo: siue addat, siue non addat pactum, huiusmodi societas constata censetur, prout passim ceteri contrahere societatem officij consueverunt.

De quinta conditione ad societatem officij requisita.

CAPVT XII.

QUINTA conditio est, vt is qui habet officium, & pecunias in societatem accipit, eas restituere debeat in omnem euentum, si is, qui dedit, vixerit ad sex menses. Item debeat quoque soluere certam lucti partem, videlicet ad semestre.

Queritur iam, An hæc conditio cum æquitate, & iustitia sit coniuncta? Ratio dubitandi est, quia cum natura, & substantia societatis pugnat, vt is, qui pecunias accipit, eorum periculum subeat. Deinde contra societatem est, vt certam lucti partem soluere cogatur, cum lucrum societatis sit incertum, & dubium; potest enim plus, minusve

lucris, aut etiam nihil euenire. Profecto hæc duo, quæ propo-
 sita conditio deposcit, propria, & particularia sunt huius
 societatis: hæc enim præter ius commune multa continet.
 Sed quia pactum est, ut qui pecunias dat, si intra sex men-
 ses obierit, eas amittat; ita ut is, qui habet officium, & eas
 recipit, sibi penitus acquirat: ideo pactum etiam est licitum,
 & iustum, ut is, qui recipit pecunias, eas in omnem
 euentum restituere debeat, & soluere certam lucris partem.
 Ac quemadmodum primum pactum præter, non contra
 societatem est; sic etiam secundum pactum non est socie-
 tati contrarium, sed extrinsecum, quod societatem non
 tollit. Quare, qui accipit pecunias, quamuis vi ipsius so-
 cietatis, suo periculo non suscipiat, ex pacto tamen susci-
 pit. Et contractus ex conventionem partium legem acci-
 piunt. *l. r. §. Si conuenit. ff. Depositi. Et l. Contractus qui-
 dam. ff. de Regulis iuris. Et l. In emptioibus. ff. de Pactis.*
 Nec impedit, si totus hic contractus passim vocetur socie-
 tatis: nam ratio est habenda pacti, quod adiecitur, ratione
 cuius, vel societas non est, sed contractus innominatus, vi-
 delicet, Do ut des, vel si societas est, habet peculiare pactum
 præter commune ius. In *l. Si insulam. ff. de Prescript. verbis*
 habetur: [Si insulam tibi vendidi, ut aliam insulam refice-
 res, quamuis usus sim verbo vendendi, venditio non est,
 sed contractus, do, ut facias.]

Ex his colligitur, cum, qui pecunias accipit, debere in-
 tegras restituere, & lucrum soluere, etiam si intra semestre
 officium amiserit, vel deposuerit, vel quolibet alio euentu,
 nullos ex officio fructus percepit, quia ad id sese obli-
 gavit, immo cogitur hæc soluere libera, & empta ab omni
 onere, quia sic etiam inter ipsos conuenit, & sic est usu re-
 ceptum.

De sexta conditione, quam requirit so- cietas officij.

CAPVT XIII.

SEXTA conditio est, ut qui habet officium, & centum
 accipit ad sex menses, soluat sex tamquam lucrum, &
 fructum ex centum.

De hac conditione dubitare quis possit, sine æquitati
 consentanea? non enim quodlibet officium in curia Ro-
 mana quotannis reddit duodecim ex centum: officia enim
 alia plus, alia minus reddunt in singulos annos: deinde
 aliquando plus lucris, aliquando minus pariunt. Sed dicen-
 dum videtur hanc conditionem iustam esse, quia verisimi-
 liter officia tot fructus pariunt quotannis, & fructus du-
 bus, & incertus, potest certo pretio vendi, & emi. Tum
 etiam, quia is qui habet officium, potest centum, quæ acci-
 pit lucrari, si intra sex menses is, qui dedit, decesserit. Ideo
 iure optimo soluit sex, & lucrum ex centum, & is qui de-
 dit licite exigit, & accipit tantum lucrum; quia onus, &
 periculum sustinet, cum possit centum amittere, si eius obi-
 tus intra sex menses acciderit.

De septima conditione in societate officij requisita.

CAPVT XIV.

IN more positum est, ut qui habet officium, & pecunias
 accipit in societatem, lucrum soluat anticipato, videlicet
 in principio semestris.

De hac etiam conditione quisque sane, illane æquitati
 congruat, merito dubitauerit: quoniam lucrum ex socie-
 tate, non debetur nisi societate finita: lucra enim inter so-
 cios sic diuiduntur. Item Titius, qui dat centum Caio, si
 anticipato tempore lucrum accipiat, videlicet sex, perinde
 est, ac si tantum socio dedisset nonagintaquatuor; quomo-
 do igitur ex nonagintaquatuor exigit lucrum, ac si centum
 dedisset? Sanè hoc etiam in ipsa societate est speciale: nam

in cæteris societatibus lucra non nisi post finem negotia-
 tionis socij partiuntur: At vero in societatibus officiorum
 ideo anticipato lucrum soluitur, quia potius contractus
 innominati, videlicet, do, ut des, quam societatis rationem
 habet: is enim, qui pecunias dat, eas amittit, si intra sex
 menses obierit.

De ultima conditione, quam societas offi- cij exigit.

CAPVT XV.

EST etiam consuetudine receptum, ut is qui habet of-
 ficium, & v. g. centum recepit in societatem, soluere
 debeat sex ad semestre, tamquam lucrum ex centum
 in omnem euentum, etiam si amittat, vel dimittat officium:
 immo post finitam quoque, aut solutam societatem, donec
 quæ accepit centum reipsa restituit.

De hac conditione magna semper fuit controuersia, an
 contra bonos mores sit & usuraria, eo quod talis esse vi-
 deatur. Nam finita societate, centum, quæ Titius dedit
 Caio officium habenti, amplius nihil periculi habent, quo-
 niam quamuis Titius moriatur, ei debentur, & proinde
 eius hæredibus restituenda sunt, nec potest Caius sibi lucra-
 ri, si Titius, durante societate, ad semestre vixerit. Sunt, qui
 asserant pactum huiusmodi licitum esse, quia finita, vel so-
 luta societate, Caius, qui habebat officium, quamdiu non
 restituit centum accepta, morosus est debitor, & ob mor-
 am, id est culpam, lucrum soluere iure compellitur.

Sed dicendum existimo in primis, quando soluitur so-
 cietas id volente, vel sciente Caio, qui habet officium, iu-
 re compelli potest ad soluendum lucrum iustum, & debitum,
 ob moram restituendi principalem sortem: non autem est
 cogendus tantum lucrum soluere, quantum, stante socie-
 tate, soluebat: eo quod lucrum intelligitur, deducto omni
 damno, & periculo. *l. Mutius. ff. Pro socio.* At Titius cen-
 tum suo periculo apud Caium habebat, antequam socie-
 tatis solueretur. Finita vero, vel soluta societate, ea centum
 habet apud Caium absque vilo periculo, ergo nequit tan-
 tum lucrum percipere, quantum antea. Vnde merito in
 curia Romana, sententia iudicis condemnatur is, qui habet
 officium, quando capitalem sortem scienter non resti-
 tuit, ad soluendum quatuor, vel quinque, vel sex, tan-
 quam lucrum, quod passim Romæ provenire solet ex
 centum.

Si roget quis, An necesse sit in scriptum redigatur socie-
 tatis officij, quando contrahitur, ut vim habeat? Respondeo,
 minime, *ut est in l. Pactum. C. de Pactis.* contractus enim
 societatis solo consensu, verbis, vel nutibus expressis, perficitur.
Instit. de Actio. Et oblig. in princ. Instrumentum vero
 à notario conficitur, ut societas probari possit in iudicio,
 in quo aliter locum non habet.

Quæres itidem, An quilibet possit suas pecunias in so-
 cietatem officij dare? Respondeo, posse, dummodo rationis
 sit compos, & suorum bonorum administrationem habeat.
 Quare etiam femine possunt societatem intrare, dando pec-
 unias ijs, qui habent officium.

Quot modis officij societas dirimatur.

CAPVT XVI.

OFFICIORVM societates multis modis soluan-
 tur. Primo quidem obitu eius, cuius est officium,
 quia in officio est societas constituta: ergo officio
 non extante, non manet societas, & tunc officium posses-
 sione vacat, & redit ad Principem, cuius est officia ven-
 dere, transferre, & dare cui voluerit. Redit autem ad Prin-
 cipem liberum ad omni onere: hac enim conditione illud
 vendit. Tunc autem hæredes eius, qui habebat officium

vel